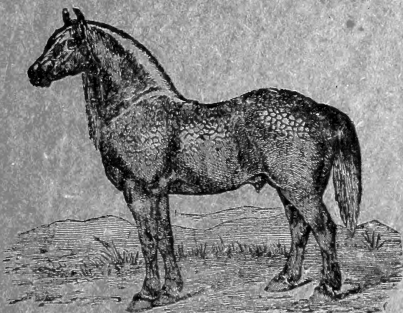

Hestevennen.

Haandbog for
farmere og Hesteopdrætttere.

Af H. Galtung,
Horsk-ameritansk Dyrlæge.

S F
285

G18

Chicago.
Scandinaven's Boghandel.
1886.

LIBRARY OF CONGRESS.

ST 285
Chap. Copyright No.

Shelf. G18

UNITED STATES OF AMERICA.

Hestevennen.

Haandbog for

farmere og Hesteopdrættere.

Af

✓
S. Galtung,

Norsk-amerikansk Dyrlæge.

Chicago.

Scandinaven's Boghandel.

1886.

Entered according to Act of Congress, in the year 1886, by
JOHN ANDERSON & Co.
In the Office of the Librarian of Congress, at Washington, D. C.

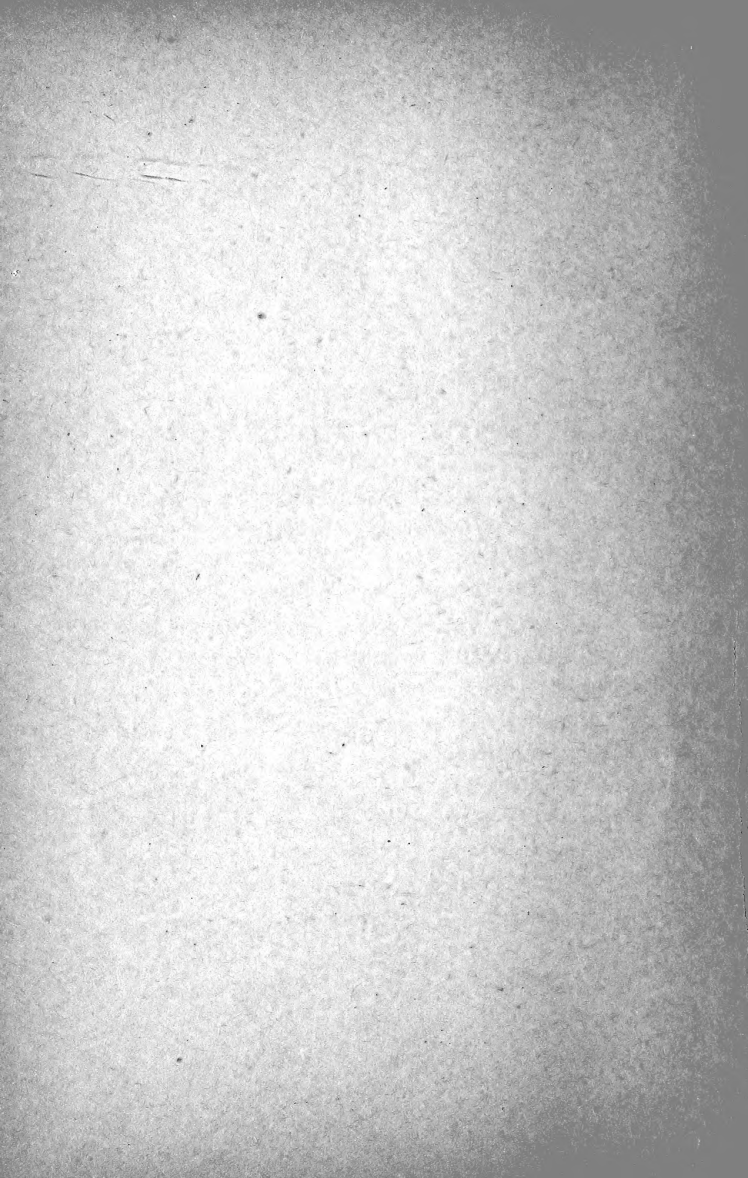
SF 285
G 18

Scandinabens
Bog- og Accidentsstrykkeri.

Indbunden i
Scandinabens Bogbinderi.

Indholdsfortegnelse.

1. Om Dressering	5
2. At slaa Ungheste omfuld	11
3. At bræmfe Hesten	12
4. Om "blind" og virkelig Skoning	13
5. Borttagelse af Hestens Uvaner.....	17
6. Hestens Aldersbestemmelse	21
7. Kjendetegn paa en god Hest (Arbejdshest)	23
8. Fodring for "Traveling horses".....	24
9. Medicinsk Føde	26
10. Arabisk Condition powder.....	26
11. "Thorley's" medicinske Føde	27
12. Lidt om Hesteracer	29
13. Middel mod træge Stallioner	30
14. Middel mod Hoppens Ulyst til Bedækning	31

Hestevennen.

I.

Om Dressering.

Araberen siger: "Sig mig hvorledes du dresserer din Unghest, og jeg skal fortælle hvad Slags Mand du er." Langt mere fremskredne Nationer end Araberne maa den Dag i Dag bøje sig for deres Domme med Hensyn til Unghestes Dressur, thi det forudsætter mere et medspødt Skarpblik end egentlig Videnskab. Mange tror, at denne Sag er simpel nok, og derfor gjør de som Naboen gjør, eller de tilfældigvis har seet en Anden gjøre, uden at vide, at Unghestens Dressur er Grundkilden for dens senere mere eller mindre Brugbarhed.

Man maa erindre sig, at Dressuren er Unghestens egentlige Opdragelse eller dens egentlige Overgang fra vild til tam Tilstand. Ordspøget "Hvad du i Ungdommen nemmer, du ikke i Alderdommen glemmer"—er i lige Grad anvendeligt paa Hesten som Mennesket. En daarlig og ufornuftig Dressur skaber et daarligt Dyr, medens, om denne er omhyggelig udført, der fremstaar et Dyr, der ved og vil hvad det skal gjøre og lade.

Et Ungdyr er underkastet Indflydelsen af visse Naturlove, som man ikke ustraffet tør gjøre Brud paa. Det har skarpt udviklede Sandser, der gjør, at det vil undersøge alt Nytt og Ubekjendt. Det er naturligt for det at spænde, naar det er bleven forskrækket eller det frygter Fortræd. Sjelden i vild Tilstand sætter det afsted i forskrækket Løb, førend det har undersøgt den Ting, der forskrækkede det. I tam Tilstand, tøjlet i Menneskets Haand, faar det sjelden Lov dertil. Prøver det at lade dette sit Instinkt komme tilsyne, faar det Hug og Slag, hvilket gjør det endnu ustyrligere. Man bryder altsaa Lovene for Dyrets Instinkt, og Følgen heraf er ofte, at saavel Mennesket som Dyret er udsatte for Beskadigelse og Død.

Mange bruge ogsaa ofte Bidsten, naa Unghesten ufrivillig snubler eller gjør en ufrivillig "Jump," hvilket er baade dumt og grusomt. Den bør ikke faa Hug for Ting, som den ikke kan hjælpe, thi den er fintfølsomme nok til at hyde Trods ligeoverfor den Slags Dressur. Intet Dyr er i højere Grad taknemmelig for venlig Tiltale end Unghesten, medens det utidige Brug af Bidsten først gjør den forskræmt og senere bidst og ond; thi den har en udpræget Frihedsfølelse, som ikke kan underkendes.

En Ting af største Bigtighed under Dressuren er, at de Grimer og Bidstler, man bruger, maa være saa nøjagtig gjorte, at de ikke i mindste Maaade beskadiger Dele af dens Hoved eller Mund. Mangen

Hest er ved Uforsigtighed hermed bleven ødelagt for Livet, idet den har faaet Ubaner, som senere hen vanskelig kunne borttages. Dels vil den da gjøre Modstand, naar Bidset lægges paa, dels bider den eller søger at spænde med Forbenene. Grimerne maa gøres af Læder, der ikke er meget tykt og hvis skarpe Kanter paa Undersiderne er skræbete, saa de har en rundagtig Form. Den maa ogsaa trykke jævnt paa alle Steder, og man vil bedst finde dette ud under Brugen, naar en Line er fæstet til samme og denne under Dyrets Omløben strammes. Den Jernring, som almindelig fæstes til saadanne Dressergrimer, ser man som oftest fæstet til Grimens Underside, ret under den midtre Del af Underkæben. Der bør den ikke være, men fæstes i det Rundtørn af Grimen, der gaar rundt Dyrets Næse. Touget, som fæstes i den, vil da aldrig, som saa ofte sker, skade Dyrets Underlæbe, naar det løber i Cirkel og under Bendinger. Altsaa — Ringen maa fæstes paa Oversiden istedetfor paa Undersiden, men derfor kan man jo fæste en anden Ring paa Undersiden til Brug ved Opbindingen.

Det første Bidsel, man bruger, maa være et almindelig Sletbidsel (Carbit), omtrent $4\frac{1}{2}$ Tomme mellem Ringene. I Begyndelsen søger Dyret at befri sig fra dette, men ved regelvis at tage det bort og lægge det paa, vil det snart finde sig tilrette heri. Bidsets Paalægning maa ske med største Varsomhed, saa at ikke Tandkjødet bestadiges, thi ellers vil

not Dyrets Sukommelsesevne vanskeliggjøre en senere Bidsling, ja der kan endog opstaa farlige Benedersaar. Naar Unghesten ledes rundt efter Bidsel, maa der ikke trækkes stærkt i dette, selv om den nægter at gaa med, men hellere da lede den rundt en Stund og saa atter igjen prøve at lade den gaa forover og bagover.

Unghesten burde dresseres en Time daglig, først med at løbe i Ring og senere øve den i Gang og Bendinger. Naar den løber i Ring, bør den vekselvis løbe snart med, snart mod Solen, og maa det paasees, at den gjør Bendingen kvist og smukt. Viser den sig gjenstridig, maa man, men lemfældigt, bruge Bidsten, saa at den faar Indtryk af, at den uden Spørgsmaal maa adlyde. Naar den saa skal hvile lidt, bør Dressøren falde den hen til sig og lade sin Haand hvile paa dens Ryg, og ellers kjærtegne den.

Man bør ogsaa saa snart som mulig give Unghesten et Navn, som den senere stedse maa bære. Dette maa ikke bruges iflæng, men stedse det samme. Det naturlige Gemyt er højest forskjelligt hos de forskjellige Ungdyr, og det siger sig selv, at Dressuren maa rettes efter Gemytstilstanden hos dette eller hint Dyr. Man bør som nævnt ikke bruge Bidsten i Utide og ellers ikke bruge den stærkere end højest nødvendigt, men hos meget gjenstridige Dyr er man dog nødt til anvende den stærkere end hos andre med mildere Temperament. Man maa altid huske paa, at Bidsten ikke maa styres af personlig Brede,

men med Sindighed og med Bevidstheden om, at just nu skal den bruges og maa bruges.

De Ord, som almindelig bruges hertillands for Bendinger og Stopning, bør tidlig læres Unghesten, jo tidligere desto bedre. Men Ordene maa i Begyndelsen ikke udtales skarpt, thi ellers kan Dyret let optage dem som havende en langt anden Betydning, samt gjøre det frygteligt. Unghesten lærer snart at forstaa de Meninger, der ligger i den mennekelige Stemme, og derfor bør de forskjellige Lyd være ens for denne eller hin Betydning.

Naar man er kommet saa vidt i Dressuren, at man vil paalægge Seletøi, maa man stadig erindre, at dette maa ske med al mulig Forsigtighed. Mangen Hest er bleven bortskjæmt ved Uforsigtighed i denne Afdeling af Dressuren. Enkelte begynder da med en Gang at spænde alt Seletøi paa den, og naar da Dyret blir desperat over denne pludselige Indsnøring, skal Bidsten bøde paa det, men ofte forgjæves. Man bør aldrig lægge fuldt Seletøi paa Unghesten med en Gang, men kun Dele af samme. Naar den da har gjort sig fortrolig med hver enkelt Del, idet den ene Del lidt efter lidt føjes til den anden, er den tilslut bleven saa fortrolig med det Hele, at den ikke søger at skille sig af med det.

Ungheste, der er bestemte for Ridebrug, maa ikke paa en Gang paalægges Sadel. Det er bedst først at spænde en Buggjord om Hesten, og lade den

beholde samme, indtil man ser, at den er vant med den. Derefter paaspændes Sadelen, først løst, siden fastere og ledes derpaa rundt, indtil man ser, at Dyret ikke gjør synderlig af det. Man maa fremfor alt gaa forsigtig og taalmodig tilværks, fornemmelig gjælder dette Ponnyer, der ofte ved uforsigtig Dressur aldrig blir tro Rideheste.

Og saa er det under den første Sele- og Sadel-paalægning af yderste Vigtighed, at Dyret ikke faares; thi dette vil have skadelige Følger, idet Dyret faar Indtryk af at man vil det tillivs og skade det, i hvilket Tilfælde det betragter Dressøren som en Fjende. Man maa derfor ofte under Dressuren undersøge Sele- og Sadeltpøiet, og se, om alle Dele trykker jævnt og falder naturligt. Skulde der være opstaaet Saar og Hudløshed paa et eller andet Sted, grundet paa daarlig tilpasset Sele- og Sadeltpøi, maa følgende Middel anvendes:

Dry white lead.....1 ounce
Tincture of myrrh.....4 ounces
mix.

Med dette paasmøres Stedet to Gange daglig, og det vil snart være lægt, men imidlertid maa Dressur ikke foretages.

Ved ufornuftig Dressur ved Bidsel blir ofte Unghesten faaret i Mundvigerne, hvilket smerter den meget, og den kan ofte af den Grund blive desperat, saa at Dressuren maa indstilles for en Tid. Saa-

danne Saar er meget smertefulde. Er saadanne Saar opstaaede, maa man snarest mulig anvende:

Lunar caustic 2 gr.
Tincture of aloe 2 ounces
mix.

Dette paasmøres 3 á 4 Gange daglig strax efter at den har spist og drukket.

II.

At slaa Ungheste omkuld.

Man ved, at det under visse Omstændigheder er nødvendigt at slaa Ungheste omkuld, men da det for den Uøvede ikke sjelden er forbundet med Fare, skal jeg her paapege tvende af de simpleste Maader.

En Maade er, at den kommer ned paa Knæerne først. I den Hensigt lægger man da en stærk Buggjord om den. Stiller man sig f. Ex. paa den højre Side af Hesten, tager man op det højre Forben, lægger dette i Bugt og overbinder det med et Stykke tyndt Toug. Om det venstre Forben, der endnu staar i sin Stilling, fæstes den ene Ende af et Toug, som derpaa trædes gennem Buggjorden og af Dressjøren holdes i den anden Ende. Ved at give Dyret et Puf fremover, synker det strax i Knæ, og nok et Puf i Siden jaa er det nede. Man kan da sammenbinde alle fire Fødder, som man vil.

En anden Maade er at lade Dyret falde ned paa Bagenden først. Dette sker derved, at man tager et

tilstrækkelig langt Toug, danner en passende stor Løkke, og træder denne ind over Hestens Hoved, saa at den, naar den strækkes, hviler der, hvor Seleklavene ellers er. Begge Ender trædes nu mellem begge Forben bagover, og en Mand paa hver Side og med hver Ende i sin Haand, slaar nu et Kast af Touget rundt Knebet mellem Hoven og Kodeledet og trækker til. Samtidig hermed puffer en anden Mand Dyret bagover, og dette er snart i en siddende Stilling. Et Puf i Siden bringer det snart til Jorden, og man kan manøvrere med det efter Behag. Man kan fæste Enderne til en isorvejen rundt Dyret anbragt Buggjord.

III.

At bræmse Hesten.

Er en Hest ustyrlig enten under en Operation, ved Skoning, eller hvad andet man er nødt at foretage med den, maa man bræmse den. Hovedhensigten med Bræmsningen er at betage den en Del af Følelsen, hvorfor man i Overlæben, der er Endepunktet for mange vidtforgrene Nerver, anbringer denne Snøreindretning som kaldes Bræmsen, dels ogsaa for bedre at manøvrere med den. Bræmsen kan laves paa følgende Maade:

Man tager et Stykke haardt Træ, omtrent en 16 Tommer langt, 2 Tommer tykt og 3 Tommer bredt. Træets halve Længde formes rundt som et

Skafst, medens den anden Ende forsynes med to Huller, en halv Tomme i Gjennemsnit. Gjennem disse Huller stikkes begge Enden af et ca. 16 Tommer langt Tongestykke, der forsynes med Knuder. Herved opstaar en Løkke, der maa være saa stor, at den med Lethed kan optage Hestens Overlæbe og endda levne noget tilovers at snurre rundt paa. Naar denne saaledes skal bruges, bringes Løkken ind til Overlæben, der trækkes gennem den og man snurrer rundt, indtil man har et fast Tag. Man maa dog vogte sig for ikke at saare Dyret, thi med en god Bræmse har man Kraft nok til fuldstændig at afbide en Hests Overlæbe. Erfaring vil dog lære den passende Kraft.

IV.

Om "blind" og virkelig Skoning.

Samtidig med at Unghesten dresseres i den almindelige Dressur, maa man ikke glemme ogsaa at opøve den i at taale at lade sig sko. Denne foreløbige Øvelse kalder man almindelig "blind" Skoning. Mange "Blacksmiths" her i Landet har vistnok deres Erfaringer for, at "blind" Skoning enten ikke er bleven iagttaget med Ungdyret eller ogsaa øvet i en miserabel Retning, og hvor mange Forbandelser hagler ikke ned over saadanne Dyr, og hvor megen raa Medfart og hvor mange Bidstefslag maa de ikke bøde, førend deres Fødder endelig er bleven jernbeslaede!

Blind Skoning bestaar i at man ofte løfter op Ungdyrets Fødder og holder dem i samme Stilling, som en øvet Skofmed vilde gjøre, vexelvis snart den ene, snart den anden Fod. Dernæst at man med en Hammer giver Hovens Underside lette Slag, i Harmoni med virkelig Skoning. Ligeledes lade den vænnes til Lyden af Tænger, samt Beskjæring, kort sagt efterabe alle de Greb og lade Dyret høre alle de Lyd, som almindelig ledsager Skoningen. Naar da Dyret engang bringes til Smeden, saa er det ikke ubekjendt med, hvad som forestaar det. Derimod vil en Unghest, der ikke har denne forudgaaende Øvelse, under Skoningen tidt blive desperat, den skjælver og krømper sig og vil ikke lade sig tale tilrette.

Virkelig Skoning

udføres som nævnt almindelig hertillands af Smedene, men det maa med fuld Grund paastaaes, at ganske faa af dem forstaar denne vigtige Ting, eller har Ide om, hvilken kunstig sammensat Maskine en Hests Hov er. Derfor burde enhver Farmer selv forstaa sig paa den bedste Maade at sko en Hest paa og selv kommandere Smeden; thi man maa lægge Mærke til, at ukyndige Smede ofte fuldstændig har ødelagt Heste, der er bleven besværede af Hovsygdomme, og andre Tilfælde, som udelukkende maa henføres paa Smeden. Mange Farmere tage ofte den første den bedste Smed, blot fordi han er billigst, men jeg skulde have lyst at raabe det højt fra den

ene Stat til den anden, at Farmeren udelukkende burde søge duelige Folk, om det end kostede det dobbelte af, hvad en billig, men daarlig Hestefoer forlanger. Jeg har seet en hel Del Heste, som har Smeden at takke for sine Bensygdomme, og hvilke Tab afstedkommer ikke dette for Farmeren!

En Del Hestefoere bruger den sørgelige Skik at lægge Skoen mere eller mindre varm under Hesten, for at den skal passe bedre og saaledes bøde paa deres daarlig tilpassede Beskjæring. Dette maa aldrig tillades; thi derved udsættes Hoven for en pludselig Varme, der udvider den, og derved opstaar Sprækker, som vanskelig kan gøres noget med. Naar da Hoven blir kold, trækker den sig sammen og Skoen blir bragt ud af Stilling igjen paa Grund af den skadelige Forholdsregel at opvarme Skoen. Det er saaledes i dobbelt Forstand skadeligt at ophede Skoen før Paalægningen.

En anden overmaade skadelig Ting foretager mange Smede sig under Beskjæringen, idet de virker af de saakaldte elastiske Ballepuder, der danner Hovens bagerste Del. De elastiske Ballepuder (frogs) er bestemte til at understøtte den paa Benene faldende Begemsvægt, samt give Dyret en let og elastisk Gang. Mange Smede tager fat paa at virke af disse, derved udrinder den oljeagtige Substans, de tørrer op og taber sin Elasticitet og der opstaar talrige Sprækker, i hvilke Sand og Muld samler sig, og gjør det endnu værre. Her burde Farmeren

selv træde til og med Sagkundskab forbyde Smeden at ødelægge hans Hest. Naturen sørger altid for selv at holde de elastiske Ballepuder i den nødvendige Størrelse, saa at ingen Smed her behøver at træde hjælpende til ligeoverfor Naturen.

Ogsaa en anden Ting ligesaa skadelig i Længden, ser man mange Hestefoere gjøre. Den bestaar nemlig deri, at de bruger Filen paa Hovens Yderside, f. Ex. under Sømflinkingerne og andre Steder. Følgen heraf er, at Hovvæggens Styrke forringes og Hornfibrenes indbyrdes Forbindelse ophæves. I Længden svækkes Hoven heraf, og dels voxer den sig til en uformelig Klump. At selve Hovsaalen raspes, kan til Nød og med Forsigtighed gaa an, men andre Steder ikke.

Men Hensyn til Skoning af Ungheste er det særlig nødvendigt at finde en god Hestefoer. Det maa være en Mand, som ved hvilken Retning Sømmene tager. En Søm, flaaet paa urette Sted, saa at den saarer Hesten, kan spolere den for hele dens øvrige Liv i Retning af at lade sig sfo, og ofte kan et Sømstik forarsage farlige Hovsygdomme, under ugunstige Omstændigheder endog med uheldbredeilig Virkning.

Man bør heller ikke være blind for, hvilke Tvangsmidler en Skofmed bruger ligeoverfor en Hest, der er utaalmodig under Skoningen. Det kan let hænde, og har hændt, at der bruges Midler, der forarsager stor Skade, eller gjør at Hesten blir

værre og værre at sfo for hver Gang. Er man endelig nødt til at bruge Tvangsmidler, maa disse ialfald være afpassede saaledes, at Hesten ikke faar senere Lidelser af dem. Bræmsen er ofte et godt Middel mod Heste, der er slemme at sfo, men forslaar heller ikke denne, da er det bedst at slaa dem omkulb, da dette er langt bedre end baade de saakaldte "Skostalde" og Opheisning, da Hesten ved begge de sidste let kan skade enten sig selv eller Skoeren.

V.

Borttagelse af Hestens Uvaner.

De fleste af en Hests mulige Uvaner maa tilskrives en daarlig Dressur, og kun enkeltvis kan man paapege saadanne, som er en Følge af det naturlige Temperament. Jeg skal derfor i Nedenstaaende anføre nogle af de hyppigst forekommende Uvaner, samt de bedste Midler mod samme.

1.

Hesten spænder.

Dette er saavel en slem som farlig Uvane. Mange er de, som er døde af et Spænd fra en Hest eller i heldigste Fald har faaet en bruffen Arm eller Fod. Det er derfor nødvendigt at ty til Forebyggelsesmidler, som kan beskytte mod Beskadigelser af den Art. Har man en saadan Hest, bør man, naar

den staar paa Stalden eller ogsaa er ude, fæste en Line til hver af Ringene i Bidslet, lade Linerne løbe mellem Forbenene og fæste dem paa det almindelige Sted mellem Hoven og Kodeledet paa Bagbenene. Har man ikke Bidsel til at fæste Linernes Ender i, gjør man en Løkke, som gaar rundt Underkjaeben, eller man fæster Linerne bagtil paa samme Maade. Naar nu Hesten gjør et Spænd, giver det et ganske smertefuldt Ryk i dens Kjaever — noget, den ikke snart glemmer. Man kan ogsaa, om man vil, fæste to Kjættingender fra Krybben og binde Enderne af disse i Bagfødderne. Man kan ogsaa lade dem gaa løse i en Binge en Stund, og flere vil allerede for længere Tid have glemt at spænde, naar de atter bindes op igjen. Andre bruge ogsaa at fæste Jernkugler til Benene, og det skal ogsaa hjælpe ialfald for en Tid. At slaa en Hest, der spænder, vil sjelden nytte noget.

2.

At tøjje i Baandet.

Mange Heste har den Uvane at slide og tøjje i Baandet, hvormed de bindes, og Følgen er ofte at de sprænger Holteren og kommer løs. Dette er ubehageligt i mange Henseender, især hvis det gjælder Stallioner, som i løs Tilstand kan afstedkomme Ulykker, ligeledes ogsaa for andre Heste. For saadanne maa man, saasnart de er sat paa Stalden, tage et Toug, hvis Bugt trædes under Hestens Hale.

Derefter lader man Enderne gaa forover og gjør en Knude midt paa Ryggen af Dyret, strækker dem derpaa videre nedad og lader dem løbe frem mellem Forbenene og fæster dem derpaa i Krybben. Ved at gjentage dette nogle Gange, vil Hesten snart mærke, at det er bedst for den selv at afholde sig fra denne Ubane. Her er ogsaa en anden Maade, som er temmelig radikal og den er vel værdt at prøve for Flemme "halter pullers."

Enden af Baandet fæstes ikke i Krybben, men drages ud gjennem et Hul i denne paa Bagsiden og om nødvendig ligepaa Ydersiden af Bordklædningen. Holteren maa derfor være lang. I Enden af samme fæstes nu en nogenlunde tung Sten, der lægges op paa et Stillads. Naar nu Hesten begynder at tøjle bagud, dumper Stenen ned, og Hesten blir trukken med adskillig Hastighed til Krybben, hvor den faar en ganske uventet Næsedast, og Hovedet lige an i Krybben, hvor den maa blive staaende. Dette Middel vil hjælpe i ganske kort Tid, et eneste Forsøg er som oftest nok.

3.

Slaaar med Forfødderne.

Denne Flemme Bane har mange Heste og er under visse Omstændigheder ligesaa farligt, som et Spænd af Bagfødderne. En anden slem Omstændighed er det ogsaa med Hensyn til denne Ubane, idet Dyret, hvis det staar i Stalden, let kan række

Bjælkerne og erholde farlige Betsadigelsler, deriblandt Rakkesfistel, der tidt opstaar paa den Maade. Man maa da først lægge en Buggjord rundt Dyret. Bugten af et Tong sæstes nu i denne og hver af Enderne sæstes stramt til hvert af Forbenene paa det almindelige Sted. Om Dyret nu gjør Forsøg paa at springe op med Forbenene, kan det ingensteds komme, og ved at holde paa med denne Kunst en kort Tid, vil det snart indse, at Menneskets Aløgt ogsaa kan seire over Dyrets Instinkt, hvor fint det end er.

4.

Stædige Heste.

De Fleste har vel haft Anledning til at se stædige Heste (balky horses) og ved, hvor kjedeligt det er at arbejde med saadanne. Ogsaa denne Ubane er en Feil ved Dressuren, og kun i de sjeldneste Tilfælde kan den tilskrives andre Aarsager. Der har været anvendt mange Midler mod den, men oftest uden Nytte og i intet Tilfælde har Pidskens Afmagt vist sig større end i dette.

Naar en saadan Hest er forspændt en Vogn, og den pludselig stopper op, kan man smukt lade Pidsken hvile, springe af og spænde Hesten fra Vognen. Nu holder man den i Holteren og lader den løbe rundt, stadig følgende selv og saa hurtigt som muligt, og helst med den ene Haand holdende Hestens Hale. Bedst er det at lade Rundfredsen være saa liden som

muligt. Dette bringer Hesten til at glemme sin Tilbøjelighed, saa at den, naar den atter forspændes, vil gaa temmelig rast afsted.

Man kan ogsaa prøve en anden Maade. Har man "powdered ginger" hos sig, kan man, saasnart Hesten stopper op, strø en Del i Munden paa den, og den vil i de fleste Tilfælde se at komme afsted saa hurtig, den kan. Naar dette gjentages, vil den allerede, naar den ser Forberedelserne, tage afsted.

VI.

Hestens Aldersbestemmelse.

1.

Naar man skal bedømme en Hests Alder, maa dette, hvis man ellers ikke ved det, ske efter visse ydre Kjendetegn. Det vigtigste af disse er Tænderne, og i de fleste Tilfælde vil ogsaa disse holde Stik som Gradmaaler for Bedømmelsen. Lidt Afvigelser kan der dog være, alt beroende paa, hvad Foder de har tæret og den mere eller mindre gode Struktur af Tænderne.

En Hest har 40 Tænder, nemlig 24 Fæksler, 4 Hjørnetænder og 12 Fortænder. Mellem 2- og 3- Aarsalderen skifter Unghesten 4 Fortænder, 2 i Overkæben og 2 i Underkæben. Naar den er 3 Aar gammel, er 2 andre skiftede, en paa hver Side af de forrige. Den har nu 8 Føltænder og 8 Heste-

tænder. Naar den er 4 Aar gammel skiftes atter 4 Tænder. Naar den er 5 Aar gammel, skifter den de igjenværende Føltænder, oftest fire, medens Hjørnetænderne viser sig, og er i 6-Aarsalderen fuldt fremkomne. Fra denne Alder er det, at man begynder at bedømme dens Alder efter Tændernes Udseende. I alle Fortænder er der nu en Hule, som kaldes Bønnehulen. I 7-Aarsalderen er Bønnehulen udslidt i Underkjævens 2 Midttænder (Fortænder). I 8-Aarsalderen er den udslidt i de 2 paa hver Side af disse. I 9-Aarsalderen er den udslidt i begge de yderste Fortænder i Underkjæven, og har en ganske plan Overflade. I 10-Aarsalderen er Bønnehulen udslidt i Overkjævens midterste Fortænder. I 11-Aarsalderen er den udslidt paa en paa hver Side af disse. I 12-Aarsalderen er de tvende yderste Fortænders Bønnehule udslidt og samtlige Fortænders Plan er slet. Her ender den fjerde Bedømmelse efter Tændernes Slitage.

2.

Efter Djelaagets Rynker,

det nederste nemlig, og ved det øverste Hjørne, tæller man fiden Alderen, naar Hesten er 12 Aar. I denne Alder har nemlig Hesten almindelig 3 smaa Rynker. For hvert Aar over 12 danner der sig en Rynke, altsaa—er den 13 Aar skal der være 4 Rynker, 14 Aar 5 Rynker, og saa videre.

Det siger sig selv, at der tildeels kan være lidt Afvigelser, men disse ere dog sjelden større, end at man kan komme Sandheden temmelig nær.

VII.

Kjendetegn paa en god Hest (Arbejdshest).

Med alle andre Heste, undtagen Arbejdshesten, kan man være uenige om, hvilke Kjendetegn, der karakteriserer en god Hest, men som nævnt, ligeoverfor Arbejdshesten kan der kun være en Mening indenfor et vist Omraade med samme Lokalteter.

En Arbejdshest bør være af Middelsstørrelse, hellere under end over. Mulen bør være bred, med store Næsebor, der maa være vidt ifra hinanden. Hovedet bør være bredt ovenpå og have korrekte Begrændsninger. Panden maa være stor, Øjnene store, intelligente og klare, samt have et fromt Blik. Ørene bør ikke være for lange og maa staa ret op. Halsen bør ikke være lang, men bred og løbe jævnt og sikkert over i Brystet og Skuldrene. Brystet maa være bredt og højt med kraftigt udviklede Muskler. Ryggen maa være ret, ikke hængende, heller ikke frummet, og Senerne, der løber langs begge dens Sider, maa være kraftige og smukke. Bugen maa ikke være hængende, heller ikke opkneben, men afrundet med fint hvælvede Ribben. Rygsættet maa være

bredt og kraftigt udviklet, dets bagerste Del beskri-
vende en fylbig, svagt hvælvet Firkant. Bagbenene
maa være rette og lige, ikke stillede for langt forover
og heller ikke med Hæfterne for nær ind til hinanden,
ligeledes maa de være tørre, med rummelige Sene-
kapsler, og gode velformede Led. Forbenene bør
være rette og velstillede, ikke bøgende sig ind til
hinanden og heller ikke være stillede for vidt fra
hinanden. Hovene bør være af Middelsstørrelse,
ikke tynde og flade, men vel fyldte og høje. Haar-
bedækningen bør være kort, tæt og glindsende, ikke
lang, glandsløs og sammentaffet. Den hele Legems-
form ialmindelighed bør være mere kort end lang-
agtig, mere lav end høj. Muskelsystemet maa give
Indtrykket af Kraft og Seighed. Saaledes bør en
god Arbejdshest være.

VIII.

Fodring for "Traveling Horses."

Her i Landet er det meget almindeligt at fore-
tage længere Rejser tilvogns, snart i denne snart i
hin Retning. Til disse Rejser benyttes ialmin-
delighed ikke Heste, der er vant med dette, men
paa faa Undtagelser nær, som oftest Farmerheste. Faa
har vel Ide om, hvor mange Heste, der aarligaars
ødelægges ved Traveling, og endnu færre, hvorfra den
virkelige Marsag skriver sig. Man maa nemlig mærke,
at Rjørsel Dag ud og Dag ind henad en haard Veier

ganske anderledes end som at arbejde i Algeren uden de mindste Uregelmæssigheder. Naar man foretager Rejser tilvogns, det være sig i den Hensigt at se efter Land eller i andre Øjemed, maa man stedse have Opmærksomheden fæstet paa Hestene. Den almindelige Feil er, at man giver dem for ofte og for meget Mad og Drikke, samt ikke under dem nok Hvile til Foderets gennemgaaende Fordøjelse. Følgen heraf er ofte, at Hestene vil lide af Oversfyldning og Bindkolik, hvilket er meget smertefuldt for dem og forsinker Rejsen, idet de samtidig maa bære paa en unødvendig forøget Bægt. Om Aftenerne, naar man stopper op, er Tiden til at give Hestene rigeligt Foder. De vil da Natten over faa god Anledning til at fordøje Foderet, og om Morgenens gives de kun ganske lidet. Om Morgenerne bør man altid begynde Rejsen imag og hellere øge paa senere. Det er ogsaa af Bigtighed at beskytte dem mod at blive saarbenede. Derfor bør Hestene, før Rejsen tiltrædes, forsynes med lette Sko. Ligeledes maa Seltøjets om muligt være nyt og ialfald i god Stand. Er Vejene meget sølede, maa Hestenes Ben vadskes hver Aften, naar der "campes" op, for at beskytte dem mod "scratches." Kraftfoderet maa under Rejsen alene bestaa af Havre, samt korn Hø. Er Vejene tunge og Vejret varmt, bør Høet fugtes førend det gives Hestene. Gode Heste bør tilbageslægge 20 á 25 Mil, førend det tillades dem at spise, dog maa de vandes oftere.

IX.

Medicinsk Føde.

Under visse Omstændigheder er det nødvendigt sammen med Foderet at give Heste Midler, som gjør, at de i fuldeste Maal kan tilgodegjøre sig de almindelige Foderstoffer og derved give dem større Kraft og et bedre Udseende. Den medicinske Føde giver et rigeligere Blod, en større Modstand mod Kuldens Indvirkninger og giver dem et hypperligt Udseende for Salg, ligesom den almindelighed befordrer en højere Livskraft i det Hele taget.

Et af de bedste medicinske Fødeemner maa have følgende Sammensætning:

Ground linseed cakes.....	50	lbs.
Indian meal	10	"
Sulphurate of antimony.....	2	"
Ground ginger	2	"
Saltpeter.....	1 ½	"
Sulphur, powdered.....	2	"
mix.		

Man kan begynde at indgive nogle Spisestæer daglig, senere øges Portionen lidt efter hvert til otte á ti Stæer.

X.

Arabisk "Condition Powder."

Dette Stof har i lang Tid staaet i høj Anseelse og bruges endnu meget saavel her i Landet som i

England, og da det ogsaa hos Araberne staar højt, siger det sig selv, at det er en Sammensætning som nok er værd at forsøge. Under Brugen af al medicinsk Føde maa det dog erindres, at den ikke maa bruges vedholdende, men med visse Mellemrum, thi ellers blir det dyriske Fegeme saa vant til det, at det vedholdende maa bruges, hvilket vil falde dyrt. Det arabiske "condition powder" er sammensat af følgende Stoffe i følgende Forhold:

Ground ginger	I lb.
Sulphurate of antimony	I "
Powdered sulphur	I "
Saltpeter	I "
Root of calamus	I "
mix.	

Heraf gives, blandet i andet Kraftfoder, et Par toppede Spisestæer om Dagen til hver Hest.

XI.

Thorley's medicinske Føde.

Denne Sort medicinsk Føde er mest berømt af alle og overtræffer vistnok de fleste senere brugte. Den er i lige Grad anbefalelsesværdig saavel for Heste som for Fedekvæg, naar det gjælder om i kort Tid at give dem et godt og sundt Huld. Sikker er det, at hvor man har sparsom Udgang til almindelige Fødningsstoffer, kan dette bruges med stor For-

del, og enhver, som bruger det, vil finde, at det besidder ypperlige, fedende Egenskaber, idet Fordøjelsen skjærpes til at gjøre sin Blyt, ligesom alt, der betinger en sund og hurtig Fedning, er tilstede i dette Middel. Det beforder ogsaa en god Hududdunstning, fremmer Galdeaffondringen og skaffer en livlig Kjørlse i alle Legemets Dele.

Vil man tillave en Del paa en Gang, hvilket er bedst, laves det i følgende Forhold:

Indian meal.....	900 lbs.
Ground locust beans.....	600 "
Ground linseed cakes.....	300 "
Powdered turmeric.....	40 "
Powdered sulphur.....	40 "
Saltpeter.....	20 "
Licorice.....	27 "
Ginger.....	3 "
Anise seed.....	4 "
Gentian.....	10 "
Cream of tartar.....	2 "
Black antimony.....	6 "
Common salt.....	30 "
Peruvian bark.....	4 "
Fenugreek.....	22 "

mix.

Hvis man ikke ønsker at tillave saa meget paa en Gang som her anført, kan man f. Ex. blot tillave

det halve eller en fjerdedels Kvantum, men man maa ikke forrykke Mængdeforholdet af hvert Stof.

Hvert Dyr kan indgives 1 Pd. af dette daglig eller senere mere, om man ønsker.

XII.

Lidt om Hesteracer.

I vore Dages uendelige Virvar med Hensyn til de utallige Frembringelser af Hesteracer, Arter og Afarter, paatrænger dette Spørgsmaal sig Farmeren: "Hvilken Race er den tjenligste paa Farmen?" Man kan egentlig inddele de mest gjængse Farmerheste i Nordvesten i to Hovedracer, nemlig Normanracen og Clydesdaleracen, der findes mere eller mindre opblandede. Normanracen er af fransk Oprindelse, medens Clydesdaleracen er af skotsk-engelsk. Naar her er Tale om, hvilken af disse to Racer, der er tjenligst for Farmeren, da bør Clydesdaleracen ubetinget foretrækkes; thi den tilfredsstiller ialmindelighed baade hvad Legemsform og øvrige Egenskaber angaar alle rimelige Fordringer, og—hvad som bedst er—den har ikke saa udprægede Uulæg til Sygdomme som Normanhestene. Normanracen kjendes paa sin større Legemsbygning, graaspættet af Farve, med høje Ben og langagtige Figur. Clydesdalerne er almindelig brune af Farve, mindre og raslere i sine Bevægelser og godt

musfelfatte. De er almindelig lettere at arbejde med, mere udholdende og mere letfødrede. De bør derfor altid foretrækkes, og sikkert er det, Normanracen ikke har været tjenlig for Nordvestens Farmerstand, hvorfor den bør placeres der, hvor den med mere Ret hører hjemme, men ikke paa Farmen; thi der trænges Heste, som kan udføre det mest mulige Arbejde i kortest mulig Tid. Erfaring har ogsaa vist, at Elhdesdalerne har langt mere Modstandskraft baade ligeoverfor lokale og fjernere Sygdomme, og alene dette burde være nok til at foretrække dem. Sagen er, at Importørerne mindst har taget Hensyn til Farmerens Lørd, men mere til sin egen, derfor bør Farmeren selv tage sig tilrette og ikke lade sig paatvinge andet, end hvad Erfaring viser er det bedste.

XIII.

Middel mod træge Stallioner.

Saa vel Farmere som andre, der har haft med Stallioner at bestille, vil have haft Erfaring for, at der er stor Forskjel paa deres Temperament, og endog en og samme Hest optræder ofte paa en højst forskjellig Maade, hvad denne Ting anbelanger. Marsagerne hertil er mangfoldige, og det er ikke altid saa lige til at sige, hvori Fejlen egentlig stikker, nok er det, at Dyret nægter at gjøre sin Pligt.

Denne Omstændighed er ofte høist ubehagelig, og skaffer tidt Ejeren Værgeligheder og Bryderi. Men — her gjælder ikke om at udfinde Aarsagen, men kun ved Kunstens Hjælp at bibringe Dyret, hvad dets Natur ikke vil gjøre. Det gjælder nemlig om at bringe Dyret op i en Art af Nervespændthed, og dette opnaaes ved følgende Middel: Man tager en Linnedflud omtrent saa bred, som Afstanden mellem Ringene i Bidslet. Længden kan være 3 á 4 Tommer. Denne Linnedflud fugtes med Vand og vrides, hvorpaa den lægges paa et Bræt, og forsigtig drysser man nu saa jævnt som muligt over den $\frac{1}{4}$ Dr. af hvid Arsenik. Kluden rulles nu rundt Biddet i Bidslet mellem begge Ringe, og Bidslet paalægges Hesten. Inden kort Tid vil man se, at Hesten er saa livlig, som man ønsker den. Naar det er fuldbyrdet, tages Bidslet af, og Kluden bør ødelægges.

XIV.

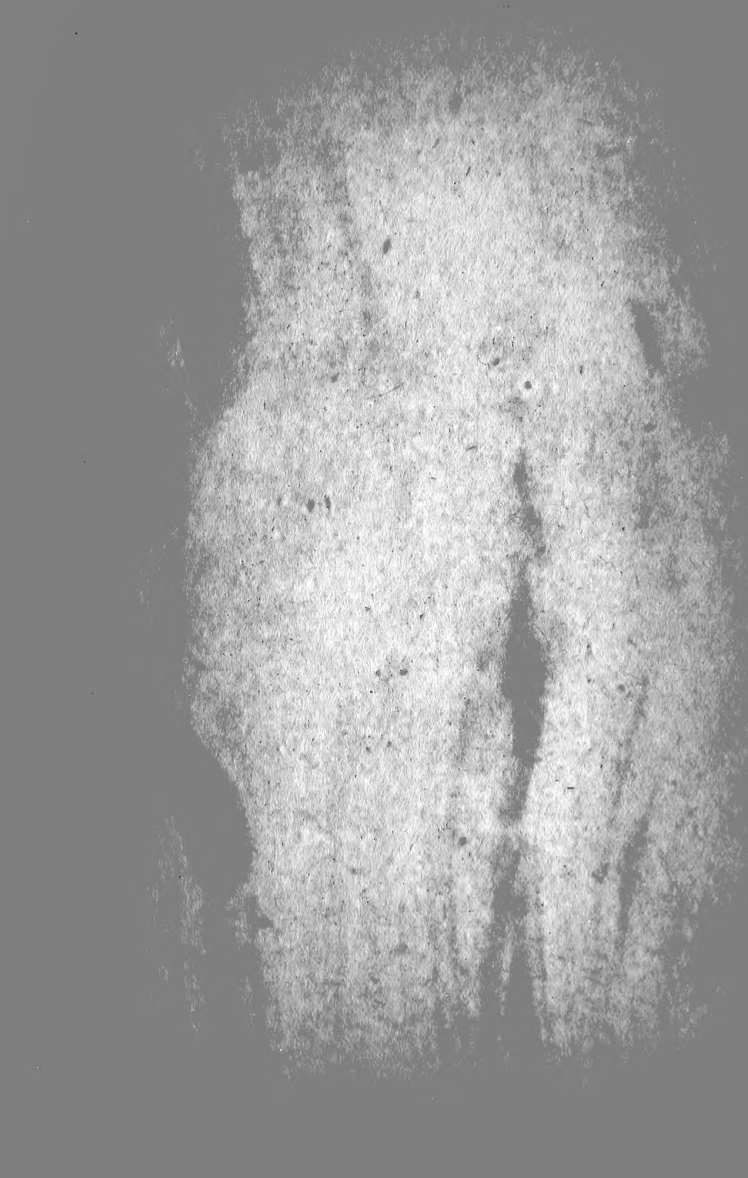
Middel mod Hoppens Ulyst til Bedækning.

Ofte er det samme Tilfælde med Hoppen som med Stallionen, at den nægter at opfylde sin Pligt. Herved gaar ofte Farmeren glip af en Fordel, som han egentlig burde have. Aarsagerne til denne respektstridige Opsørrelse mod Naturens

Bud, kan være mange og tidt vanskelige at paavise, saasnart det gaar udenfor virkelig Ufrugtbarhed. Ogsaa i dette Tilfælde kan man som oftest med Held tage Kunsten tilhjælp. Indgiv Hoppen omtrent $\frac{1}{2}$ –1 Time, førend den haves til Stallionen, følgende Middel, indblandet i to Haandfulde "bran":

Tincture of cantherides	15 drops.
Oil of "juniperus"	10 " "
	mix.

Indgives paa en Gang.

0 002 852 942 9

Skandinavens

anbefaler sit righoldige Lager af

Norske og danske Bøger,

Stereoscophilleder

af norske Landskaber og Byer samt

— Fotografier —

af berømte norske og danske Mænd.

Særlig Opmærksomhed henledes paa vort eget Forlag af gode og billige Bøger, passende for Læseforeninger.

Katalog sendes frit. * * 3 Partier højeste Rabat.

Skandinavens Boghandel,

183, 185 & 187 North Peoria Street, Chicago, Ill.

Skandinavens Bogbinderi

udfører Indbinding af Bøger og Alt til Faget henhørende godt, smukt og billigt.